

9. melléklet 16/2025. (V.30.) önkormányzati rendelethez

**Ács város
helyi védett területeinek
fenntartási terve**

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Preambulum	3
1.1.	Jogszabályi háttér	3
1.2.	Kezelési tervek	3
2.	Védettség hatálya	3
3.	Konfliktusok, kölcsönhatások	4
4.	Láthatóság	7
4.1.	Érintettek bevonása	7
4.2.	Adatszolgáltatási kötelezettség	7
4.3.	Bevonási lehetőségek	7
5.	Szakszerűség	7
5.1.	Kutatás	7
5.2.	Szakszemélyzet	8
5.3.	Génállomány fenntartása	8
6.	Koncepció	8

1. Preambulum

1.1. Jogszabályi háttér

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 55. § (1) értelmében A települési önkormányzat - fővárosban a fővárosi önkormányzat - az illetékességi területén található helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartására tervet készít. A tervnek az országos, a regionális tervekkel összhangban kell lennie. A tervet a települési önkormányzat képviselő-testülete - a fővárosban és a megyei jogú városokban a közgyűlés - rendelettel fogadja el.

A törvény, illetve más kapcsolódó rendelkezések a fenntartási terv tartalmi, szerkezeti követelményeivel kapcsolatban nem tartalmazzak további információkat. A gyakorlatban a kezelési és fenntartási terv megnevezéseket egyaránt használják a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szerint elkészített tervekre, melyek a rendelet melléklete szerint kezelésre és fenntartásra vonatkozó elemeket egyaránt tartalmazzak.

1.2. Kezelési tervek

2024-ben elkészültek Ács város helyi védett területeinek kezelési tervei. Jelen fenntartási terv Ács város helyi védett területeivel kapcsolatos irányelveket, közép- és hosszútávú cselekvési programot és koncepciót tartalmazza, mely kiegészíti a meglévő kezelési terveket és átfogó rendszerben kezeli a város működési területén található védett és védelemre érdemes értékeket mint természeti örökséget és kulturális vagyont.

2. Védettség hatálya

A Tvt. 1996. évi LIII. törvény 28. §-a értelmében Ács helyi védett területei két kategóriába soroltak:

- helyi jelentőségű természetvédelmi terület
az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe, amelynek elsődleges rendeltetése egy vagy több természeti érték, illetve ezek összefüggő rendszerének a védelme. A Tvt. 23. § (2) bekezdése alapján védett láp, szikes tó természetvédelmi területnek minősül.
- természeti emlék
valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület. A Tvt. 23. § (2) bekezdése alapján védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékeknek minősül.

Természetvédelmi szempontból, a védelem célját tekintve Ács város védett területei két kategóriába soroltak:

- A természetes és természetközeli élőhelyek, életközösségek.
Országosan vagy helyileg ritka fajok védelmét szolgáló védett területek. Ezek mind helyi jelentőségű természetvédelmi területek, részei lehetnek Natura 2000 területeknek és az Országos Ökológiai Hálózathoz.
- Az épített környezet természetvédelmi szempontból értékes elemei

Gyakran a korábbi kertkultúra emlékeit őrzik. Természetvédelmi értéküket idősebb (gyakran azonban nem őshonos) fák képezik a hozzájuk kötődő védett fajok által (fészkelő, odúlakó fajok, rovarok). Emellett jelentős kultúrtörténeti

értékeket képviselhetnek és az épített környezet elemei műemléki védelem alatt állhatnak vagy arra érdemesek lehetnek. Területük jellemzően elhanyagolt, jelentős arányt képviselnek az idegenhonos inváziós fajok, melyek ellen aktív fellépés szükséges. A természetvédelmi és műemlékvédelmi értékeket egyaránt tartalmazó védett területeken felléphet a két terület konfliktusa, melynek rendezése a vonatkozó jogszabályok és egyedi szituációk egyedi értékelésével történik.

3. Konfliktusok, kölcsönhatások

Különösen települési környezetben a védett területek, természeti emlékek könnyen kölcsönhatásba kerülnek más, a városi, települési infrastruktúra részét képező építményekkel, létesítményekkel.

Parkok fái, fasorok, egyedi fák növekedésük során gyakran érintik a települési közműveket. A fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet értelmében települési környezetben - védettségétől függetlenül - elsőbbséget élvez a fás szárú növények sértetlenségének fenntartása. A rendelet előírásai szigorúan betartandók és védett fák, fasorok, parkok esetében az előírások teljeskörű megvalósítására kell törekedni a következők szerint:

- Az 5. § (3) szerinti 2,25 m² víz- és légáteresztő felületet biztosítása abban az esetben is, ha az a védettség kihirdetésekor nem állt fenn
- síkosság-mentesítés kapcsán az 5. § (2) úttestre vonatkozó kivétele nem alkalmazandó.
- A 8. § (3) bekezdés védett érték esetében nem alkalmazható, azaz a közműfektetés fás szárú növény megtartásával történő megvalósítása szükséges

Természeti emlékek (védett fák, fasorok, parkok) esetében elsődleges cél a meglevő értékek, idős fák megőrzése.

Példák (védett) városi fákkal kapcsolatos konfliktusok kezelésére:

Járda átépítése a talajból kitüremkedő gyökerek miatt (Budapest Múzeum körút) Előtte:

Megrepedt kerítés átépítése az udvaron található császárfa megőrzése érdekében (Komárom, Kelemen László u.)

Előtte:

Utána:

A magántulajdonban levő védett területek fenntartását a jegyző ellenőrzi.

4. Láthatóság

4.1. Érintettek bevonása

A területek, természeti emlékek védettségéről, a védettség következményeiről, az ezzel járó köteleességekről és ezekből fakadó előnyökről különösen ha azok nem állami vagy önkormányzati

területen találhatók, az érintetteket tájékoztatni szükséges. Érintettek alatt nem csak a terület tulajdonosa(i), bérlő(i), használó(i) értendő(k), hanem mindenki, akinek működésére kihathat a területek védettsége és akinek működése kihathat a védett területek állapotára (pl. szomszédos parcellák vegyszerezése, elszántás, megőrzendő fajok táplálkozó és átmeneti tartózkodási területei, stb.)

4.2. Adatszolgáltatási kötelezettség

A tájékoztatási kötelezettséget a Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény is előírja. Előbbi 4/A. §-a értelmében a jegyző az önkormányzati rendeletek kihirdetése és helyesbítése esetén gondoskodik azok Nemzeti Jogszabálytárban való közzétételéről (beleértve a természetvédelmi rendeletek és helyesbítéseik közzétételét, utóbbi 51. § (2) bekezdés értelmében a jegyző gondoskodik az önkormányzati rendelet kormányhivatal részére történő megküldéséről).

A védett természeti területek és értékek nyilvántartásáról szóló 13/1997. (V. 28.) KTM rendelet szerint az Agrárminisztérium Természetvédelemért felelős Helyettes Államtitkársága vezeti Védett Természeti Területek Törzskönyvét¹, melynek részére a helyi védett területek adatai megküldendők.

4.3. Bevonási lehetőségek

A helyi védett értékek nagyban hozzájárulnak a helyi büszkeség, lokálpatriotizmus kialakulásához és fennmaradásához. A helyi védett természetvédelmi területekkel kapcsolatos információk, események közérdeklődésre tartanak számot ezért a legszélesebb körű megismertetésük kiemelt fontosságú a különböző célcsoportokat lefedő információs csatornák használatával.

5. Szakszerűség

5.1. Kutatás

A helyi védett területek fennmaradása akkor tud megvalósulni, ha azokról a legszélesebb körű ismeretekkel rendelkezünk és kezelésükkel, az azokat érintő napi teendőkkel és koncepcionális döntésekkel kapcsolatban az érintett szakterületek képviselőinek állaspontja meghatározó.

Ács helyi védett területeiről változó részletességű információk állnak rendelkezésre. Még a jobban ismert Concó-torkolat környékével kapcsolatban is elmondható, hogy a döntések előkészítését és megalapozását szolgáló információk egyszeriek, gyakran idejétmúltak. Az Önkormányzat, illetve kezelő(k) nincsenek naprakész információk birtokában a védett területek élővilágával, a felmerülő kihívásokkal, változásokkal kapcsolatban, holott például a fészkelő párok száma, szaporodó denevérek kolóniák mérete, védett növényfajok egyedszáma és virágzásuk fő ideje, vagy éppen adott évi áradás és időjárás védett értékekre gyakorolt hatása nem ismert. Ezért erősíteni és rendszeresíteni kell a kapcsolatokat az illetékes természetvédelmi szervek, helyben ismerős önkéntesek és szakértők felé.

A helyi védett területek részletesebb megismerése hatékonyabb természetvédelmi kezelést tesz lehetővé és a kommunikációs lehetőségeket is jelentősen kiszélesíti.

5.2. Szakszemélyzet

Környezet/természetvédelmi referens és főkertész pozíciók betöltése nagyban elősegíti a helyi védett területek kezelésének napi gyakorlatban történő hatékony megvalósítását. Ezek a pozíciók azonban nem feltétlenül igényelnek napi szintű szakértői tevékenységet, ezért bizonyos mérethatár alatt (főállásban) ezek betöltése nem szükségeszerű és kifizetődő. Ilyen esetben megfontolandó külső szakértők (eseti) alkalmazása. Főkertész és környezet/természetvédelmi referens azonban nem kizárólag a település védett területeinek kezelésében, hanem a település teljes területének a

¹<https://termeszetvedelem.hu/kereso/hrsz->

kereso/?teljes_nev=&orderby=hrs.hrsz&order=asc&telep=16&tkv_szam=&type=hrs-kereso&clicked=1

klímaalkalmazkodás szerinti leghatékonyabb működésében is jelentős napi szintű segítséget tud nyújtani.

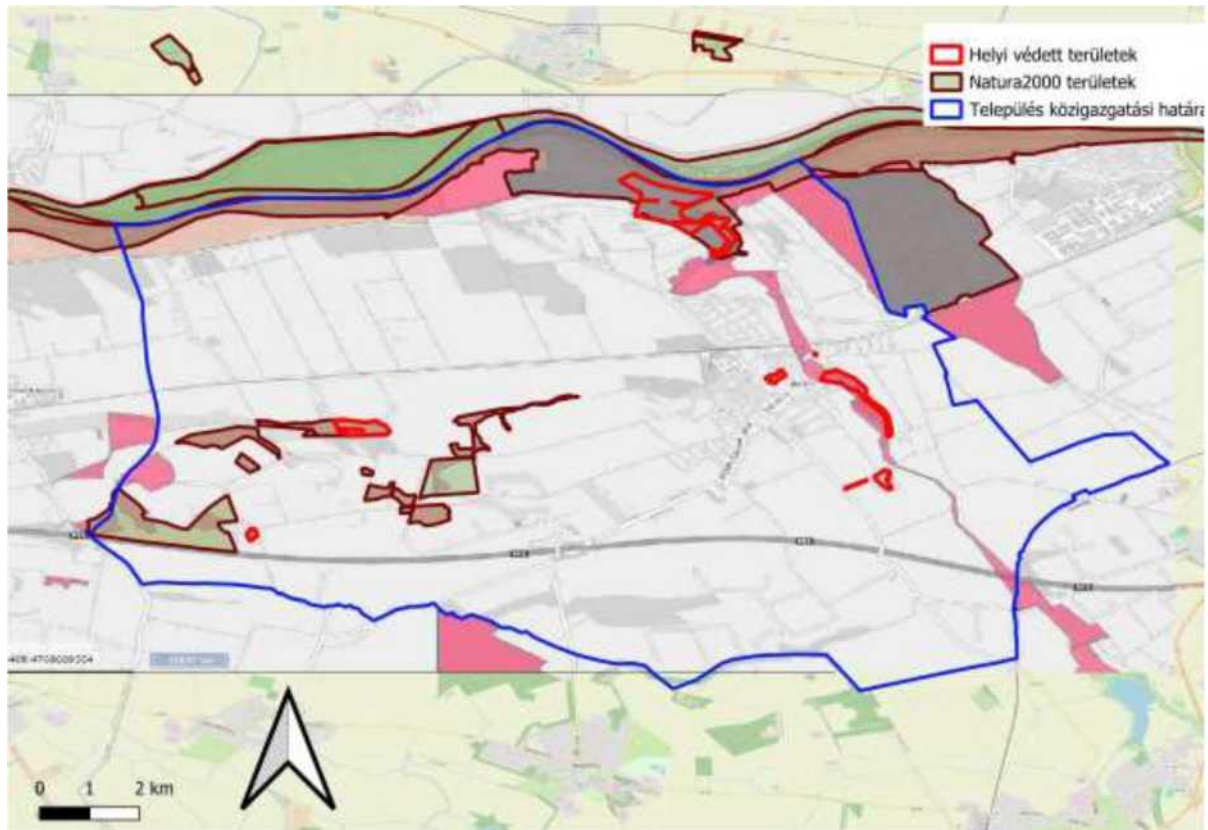
5.3. Génállomány fenntartása

A védett értékek megőrzését szolgálja az egyedi értéket képviselő fák (pl. Mesefa) szaporítóanyagként való megőrzése (az egyed megőrzésén túl) és továbbszaporítása. Ez lehetőséget teremt az érték károsodása esetén megvalósítandó pótlásra és a génállomány fenntartására. Az érintett fák továbbszaporításán túl, indokolt esetben azok fajtabejegyzése is kezdeményezhető.

Az arra alkalmas (ortodox) fajok magjainak magbanki megőrzése segíti az egyedi génállományok fennmaradását, míg a rekalcitráns, azaz kiszáradást nem tűrő, rövid ideig csíráképes magok (pl. tölgyek) erre nem alkalmasak.

6. Konceptió

Ács területén Natura 2000 területek összefüggően a Duna ártere mentén találhatók meg, ezek kis része helyi védelem alá is tartozik. Az M1 autópálya nagyszentjánosi lehajtójától Csillapusztán túl húzódik a mozaikos HUDI20001 Ácsi gyepek Natura 2000 terület, melynek egy kis része helyi védelem alá is tartozik. A település többi helyi védett területe a Natura 2000 hálózaton kívüli területeket foglal magában, elsősorban a település belterületének közelében.

Ács helyi védett területeinek elhelyezkedése és az Országos Ökológiai Hálózat elemei (lila és rózsaszín)

Védelemre érdemes területek a meglevő helyi védett és Natura 2000 területekkel érintkezően és azokhoz kapcsolódóan is kijelölhetők volnának. Bár a településhatár döntő része intenzív mezőgazdasági művelés alatt áll, megtalálhatók természetközeli élőhelyeket és természetes kísérő- vagy védett fajokat tartalmazó területek, melyek védeltsége indokolt. Új területek védetté nyilvánítása során szükséges figyelembe venni a védelem alatt álló területek hálózatának összefüggő rendszerére és reprezentativitásra való törekvés kialakítását, amennyire azt a helyi adottságok megengedik.

Különösen megfontolandó a Herkályi-erdő védelem alá vonása, mely terület Komárom közigazgatási határához tartozó része védett és országos jelentőségű természetvédelmi terület, míg az Ács község határához tartozó rész nem áll természetvédelmi oltalom alatt.

A védett értékek kezelése szempontjából elsődleges azok naprakész nyilvántartása. Erre jó példa és jó megvalósítás a budapesti [Fatár adatbázis](#) és alkalmazás, mely a városi fákat egyedi azonosítókkal és adatokkal tartja nyilván. Mivel városi környezetben a mind forróbb nyarak és hosszabb hőhullámok következtében a zöldterületek és fák szerepe egyre inkább felértékelődik, cél lehet a teljes belterületi faállomány adatainak hasonló adatbázisban való rögzítése és kezelése.